

Notat om tilråding av vedtak om endring av restriksjonssoneforskrift

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

Til: Fungerende seksjonssjef Lise Vavik

Dato: 2. august 2024

Fra: Seksjon fiskehelse og fiskevelferd

Saksnummer: 2024/147301

VEDTAK OM FASTSETTELSE AV FORSKRIFT

-om endring av forskrift om restriksjonssone for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjøs lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr, Øygarden, Askøy og Alver kommuner, Vestland

Innholdet i forskriftsforslaget

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd foreslår å utvide vernesonen og overvåkingssonen i restriksjonssoneforskrift for ILA i Øygarden, Askøy og Alver kommuner i Vestland fylke, for å bekjempe utbrudd av ILA på lokalitet 11667 Gardskråneset i Øygarden kommune.

Formålet med forskrift om restriksjonssone som foreslått er å forebygge, begrense og bekjempe sykdommen ILA hos fisk etter utbrudd av sykdommen i forskriftens virkeområde, se nærmere avgrensning av virkeområde i § 2.

Forskriften legger restriksjoner på aktivitet i området for å hindre videre smitte. I vernesonen innføres det forbud mot å sette ut akvakulturdyr. I tillegg innføres det tiltak rettet mot akvakulturanlegg med laksefisk, slakterier og for transport. Mattilsynet vil i tillegg kunne treffe tiltak overfor annen akvakulturrelatert virksomhet som kan innebære fare for smitteoverføring.

I restriksjonssonens overvåkingssone stilles det krav om månedlig helsekontroll med prøveuttak egnet til å avdekke eventuell ILA-smitte. Mattilsynet vil også i overvåkingssonen kunne treffe tiltak overfor annen akvakulturrelatert virksomhet som kan innebære smitteoverføring.

Mattilsynet kan vedta at vernesonen skal oppheves når vilkårene for det etter forskriftens § 13 er oppfylt. Forskriften oppheves automatisk to år etter fastsettelse av endringsforskrift som opphever vernesonen, jf. forskriftens § 18 andre ledd.

Bakgrunn

ILA ble 2. juli 2024 påvist på sjølokalitet 11758 Sauøy i Øygarden kommune. Forskrift om restriksjonssone for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjøs lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr, Øygarden, Askøy og Alver kommuner, Vestland, ble fastsatt 5. juli 2024 for å bekjempe ILA-utbruddet på lokalitet Sauøy.

Den 19. juli 2024 ble Mattilsynet varslet om funn forenelig med ILA på fisk ved lokalitet 11667 Gardskråneset, som ligger ca. 6,5 km sør for lokalitet Sauøy, og i yttergrensen av vernesonen som ble etablert rundt lokalitet Sauøy. Det er Blom Fiskeoppdrett AS og Erko Seafood AS som driver med oppdrett av laks på lokalitet Gardskråneset.

Mattilsynet stadfestet diagnosen 25. juli 2024 på grunnlag av analyseresultater fra Veterinærinstituttet.

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd og region Sør og Vest har med bakgrunn i anvisninger i gjeldende beredskapsplan for ILA laget et forslag til utvidelse av vernesonen og overvåkingssonen i restriksjonssoneforskriften rundt Sauøy for å bekjempe det nye utbruddet av ILA ved lokalitet Gardskråneset.

Utbredelse av soner

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd og region Sør og Vest har med bakgrunn i anvisninger i gjeldende beredskapsplan for ILA¹, foreslått en utbredelse av en vernesone og en overvåkingssone rundt lokaliteten 11667 Gardskråneset for å bekjempe og overvåke sykdommen. På grunn av den korte tiden mellom påvisningen av ILA på lokalitetene Sauøy og Gardskråneset, og den korte avstanden mellom de to lokalitetene, har vi vurdert at det er hensiktsmessig å utvide vernesonen og overvåkingssonen i eksisterende restriksjonssoneforskrift for ILA i Øygarden, Askøy og Alver kommuner, Vestland fylke.

Som grunnlag for vernesonens utstrekning fastslår beredskapsplan for ILA at det skal ligge en vurdering av reell smitterisiko. Det skal legges avgjørende vekt på sykdomspåvisninger, dødelighet, forekomsten av ulike akvakulturvirksomheter i området, avstandsforhold og trafikk av ulike slag mellom disse, bruk av felles landbase eller utstyr, topografiske og hydrografiske forhold i området og andre risikofaktorer som er blitt identifisert gjennom smittekartlegging eller epidemiologiske undersøkelser. Utstrekningen av en vernesone skal være minst 5 km i radius fra smittet anlegg, og som hovedregel være mellom 5-10 kilometer. Lokale forhold kan tilsi at det er nødvendig med en vernesone som er større enn 10 km for å kontrollere utbruddet.

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd og region Sør og Vest har i dette tilfellet vurdert at vernesonen bør utvides i sørlig retning som følge av ILA-påvisningen på lokalitet Gardskråneset. Vernesonen vil da i tillegg til lokalitetene 11758 Sauøy, 11763 Knappen, 14435 Ljøsøy N og 11667 Gardskråneset, inkludere lokalitetene 29276 Rongøy og 20776 Storoksen.

Lokalitetene 29276 Rongøy og 20776 Storoksen ligger henholdsvis 3,7 og 3,9 kilometer fra Gardskråneset og er innenfor den avstandsangivelsen som vernesonen som hovedregel skal være.

Overvåkingssonens utstrekning skal fastsettes på grunnlag av epidemiologiske forhold med vekt på mulig smittekontakt, transportveier, topografiske og hydrografiske forhold i området. Overvåkingssonen skal være minst 10 km i radius fra anlegg med påvist ILA, og som hovedregel være mellom 10 og 20 km. Lokale forhold kan tilsi at det er nødvendig med en overvåkingssone som er større enn 20 km for å kontrollere utbruddet.

Strømmodellering fra Havforskningsinstituttet viser at det er lite smittespredning på tvers av fjorden, og at det er større spredning nordover enn sørover. Det er noe smitte gjennom Rongasundet til andre siden av Øygarden, men det ligger ingen anlegg i det aktuelle området som kan bli smittet.

Det er vurdert at lokalitetene 11652 Kjepevikholmen, 10309 Syrtangen og 11651 Ramsøy S bør inkluderes i eksisterende overvåkingssone. Samtlige av lokalitetene ligger innenfor en utstrekning på i underkant av 15 km fra utbruddslokaliteten Gardskråneset.

¹ Mattilsynets faglige beredskapsplan for kontroll med utbrudd av infeksjøs lakseanemi (ILA).

Den foreslåtte overvåkingssonen vil få en utstrekning på omtrent 15 km fra lokalitet Gardskråneset til sonens yttergrense i sørlig retning, med lokalitet 11651 Ramsøy S som ytterste lokalitet. Smittespredningsmodelleringen fra Havforskningsinstituttet viser til at det er større spredning nordover enn sørover, og vi anser det derfor viktig med et kontrollpunkt sør i overvåkingssonen for å kunne fange opp mulig smitte fra sør på et tidlig tidspunkt. Lokalitet 10309 Syrtangen ligger i underkant av 9 km fra Gardskråneset og mellom Gardskråneset og Ramsøy S. Lokalitet 11652 Kjeppvikholmen ligger ca. 8,4 km fra lokalitet Gardskråneset og utgjør overvåkingssonens ytterste lokalitet i østlig retning. Samtlige av lokalitetene som er foreslått å ligge i overvåkingssonen, ligger innenfor den avstandsangivelsen som overvåkingssonen som hovedregel skal være.

Endret overvåkingssonen som foreslås vil derfor omfatte lokalitetene 11738 Otterholmen, 31497 Toska N, 14018 Toska S, 11652 Kjeppvikholmen, 10309 Syrtangen og 11651 Ramsøy S.

Vår vurdering samlet sett er at den foreslåtte overvåkingssonen er nødvendig for å oppnå tilstrekkelig overvåking og smittekontroll.

Bruk av mal for forskrift

For å sikre forutsigbarhet og mulighet for innspill til restriksjoner som settes ved midlertidige forskrifter om sykdomsbekjempelse, benytter Mattilsynet en mal for restriksjonssoneforskrifter. Malen som benyttes ved ILA har tidligere vært på regulær generell høring før den ble gjort gjeldende. Ved hvert nytt utbrudd vil Mattilsynet ta utgangspunkt i malen når lokal forskrift om ILA-bekjempelse skal vedtas. Ved behov for konkrete avvik fra malen, på grunn av forhold av betydning for smittebegrensning i det enkelte aktuelle tilfellet, vil dette bli særskilt opplyst og begrunnet ved fastsettelse og publisering av fastsatt forskrift.

Det ble ved fastsettelsen av restriksjonssoneforskriften for ILA i Øygarden, Askøy og Alver kommuner i Vestland gjort oppmerksom på enkelte endringer fra hørt forskriftsmal. Vi viser derfor til fastsettelsesdokumentet for gjeldende forskrift og vurderingen om at endringene ikke er i strid med Norges internasjonale forpliktelser, og at de er i tråd med kravet til faglig forsvarlig sykdomshåndtering.

Vurdering av konsekvenser

Den foreslåtte utvidelsen av restriksjonssone vil kunne medføre negative økonomiske konsekvenser for lokalitetene som blir omfattet av sonene. For at tiltakene som foreslås kan anses uforholdsmessige må det vises til at tiltakene er mer inngripende enn nødvendig for å hindre spredning av ILA.

Mattilsynets ansvar ved utbrudd av alvorlige fiske sykdommer, slik som ILA, er å sørge for en tilstrekkelig og nødvendig bekjempelse av utbruddet for å sikre at sykdommen ikke etablerer seg eller spres videre. Det er derfor avgjørende at tiltak som anses hensiktsmessige og nødvendige for å bekjempe sykdommen iverksettes og gjennomføres. Effekten av tiltakene er vurdert opp mot de totale konsekvensene tiltakene har på næringsaktører og miljøet rundt. Slik seksjon fiskehelse og fiskevelferd ser det representerer de foreslåtte tiltakene nødvendige og godt utprøvde tiltak for å begrense smitte. Hensynet til å hindre spredning av ILA til større deler av områdene rundt må veie tyngre enn de ulemper tiltakene påfører aktørene i den begrensede perioden tiltakene varer.

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd mener at forslaget til endringsforskrift samlet sett tar hensyn til smittefare, samtidig som det ivaretar hensynet til at utstrekningen av sonen skal være forholdsmessig og ikke unødig tyngende for oppdrettsvirksomhetene i området.

Det er i tillegg avgjørende med god overvåking og kontroll når slike alvorlige sykdomsutbrudd oppstår. Effektiv håndtering av smittsom sykdom har betydning for fortsatt markedsadgang for norsk laks.

Høring

Restriksjonssoneforskrifter i forbindelse med utbrudd av ILA må etableres raskt for å sikre at effektive smittebegrensende tiltak umiddelbart iverksettes. Det samme hensynet gjør seg gjeldende ved endring av en restriksjonssoneforskrift der vernesonen og overvåkingssonen må utvides som følge av nytt ILA-utbrudd i samme område. Med denne bakgrunn har Mattilsynets administrerende direktør besluttet at Mattilsynet kan unnta endringsforskriften fra krav til høring med tre måneders (minimum seks ukers) frist for innspill jf. forvaltningslovens § 37 fjerde ledd bokstav b og instruks om utredning av statlige tiltak punkt 1-4.

Endringsforskriften som nå foreslås blir fastsatt uten at forslag til endringsforskrift og ny utbredelse av sonene har vært sendt ut til berørte aktører til uttalelse. Seksjon fiskehelse og fiskevelferd mener at hensynet til kontradiksjon, ivaretas ved at malen til restriksjonssoneforskrift for ILA har vært gjenstand for regulær høring. I tillegg kan berørte parter som ser behov for endring av denne konkrete forskriften etter at den er fastsatt, gi innspill til Mattilsynet. Innspillene vil bli vurdert og fulgt opp. Dersom Mattilsynet ser at det vil være nødvendig eller hensiktsmessig og forholdsmessig, kan det gjøres tilpasninger og endringer i den fastsatte restriksjonssoneforskriften.

Beslutning om unnlatt høring er gitt av administrerende direktør i Mattilsynet, slik utredningsinstruksen krever ved unntak fra kravene i instruksen, se journalpost 6 på saksnummer 2024/147301.

Tilråding

Basert på vurderingene ovenfor, tilrår seksjon fiskehelse og fiskevelferd at vedlagte forskrift om endring av forskrift om restriksjonssone for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjøs lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr, Øygarden, Askøy og Alver kommuner i Vestland, fastsettes.

Vedlegg:

Forskrift om endring av forskrift 5. juli 2024 nr. 1576 om restriksjonssone for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjøs lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr, Øygarden, Askøy og Alver kommuner, Vestland

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet, hovedkontoret 2. august 2024 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 19, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790, delegeringsvedtak 5. mai 2004 nr. 884 og forskrift 6. april 2022 nr. 632 som utfyller dyrehelseforskriften med bestemmelser om melding, rapportering, overvåkning, utryddelsesprogram og sykdomsfri status for bestemte dyresykdommer (dyrehelseovervåkningsforskriften) § 3, jf. forordning (EU) 2020/689 art. 58.

I

I forskrift 5. juli 2024 nr. 1576 om restriksjonssone for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjøs lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr, Øygarden, Askøy og Alver kommuner, Vestland, gjøres følgende endringer:

§ 2 skal *endret* lyde:

Forskriften gjelder opprettelse av restriksjonssone bestående av vernesone og overvåkingssone i Øygarden, Askøy og Alver kommuner i Vestland fylke.

Vernesonen opprettes omkring lokalitetene 11758 Sauøy og 11667 Gardskråneset i Øygarden kommune. Vernesonen omfatter lokalitetene 11758 Sauøy, 11667 Gardskråneset, 11763 Knappen, 14435 Ljøsøy N, 29276 Rongøy og 20776 Storoksen, og avgrenses:

- *Fra Geitingsneset på Herdleværet (4,796408; 60,571832) over Geitingsleia til Geitingsnova på Geitingen (4,792795; 60,57518)*
- *Fra Krabbevika på Geitingen (4,794774; 60,579852) over Nordreosen til Nyneset (4,804581; 60,586782)*

- *Fra Ådnestangen på Alvøyna (4,841816; 60,635345) til et punkt i Hjeltefjorden (4,897918; 60,631885), videre til et punkt i Mangersfjorden (4,929717; 60,626638), videre til Eldsneset på Holsnøy (4,945736; 60,615865)*
- *Fra et nest sør for Klokkarneset på Holsnøy (4,955417; 60,602309) ut til et punkt i Sundet (4,960562; 60,597834), videre over Buhelrevika til Urneset på Herdla (4,957720; 60,581839)*
- *Fra Skarvøyna (4,976991; 60,568304) over Herdlefjorden til Setrevika (4,996263; 60,546878), videre til Klubben (5,004977; 60,518676)*
- *Over Hjeltefjorden til Svartevika på Toftnøya (4,946121; 60,498641)*
- *Over Rongasundet til Storevarden på Rongøyna (4,930130; 60,501551), videre til Sælvågen på Blomøyna (4,901798; 60,518817)*
- *Over Osundet fra Blomøyna (4,864681; 60,555167) til Ona (4,863878; 60,555652)*
- *Over Sundet fra Ona (4,827208; 60,564128) til Skogsøyna (4,827011; 60,564121)*
- *Over Langholmsundet fra Skogsøyna (4,819389; 60,5668) til Langholmen (4,818838; 60,567001)*
- *Over Grunnesundet fra Langholmen (4,819429; 60,568466) til Herdleværet (4,819162; 60,568571)*

Overvåkningssonen ligger utenfor vernesonen og omfatter lokalitetene 11738 Otterholmen, 31497 Toska N, 14018 Toska S, 11652 Kjeppvikholmen, 10309 Syrtangen og 11651 Ramsøy S, og avgrenses:

- *Fra Geitingsneset på Herdleværet (4,796408; 60,571832) over Geitingsleia til Geitingsnova på Geitingen (4,792795; 60,57518)*
- *Fra Krabbevika på Geitingen (4,794774; 60,579852) over Nordreosen til Nyneset (4,804581; 60,586782)*
- *Over Ådnessundet fra Alvøyna (4,83866; 60,632061) til Hopøytangen på Seløyna (4,837054; 60,632356)*
- *Over Hellesundkanalen fra Seløyna (4,804498; 60,66082) til Førehjelmo (4,804261; 60,660894)*
- *Over Hjeltefjorden fra Rubbegarnståna på Seløyna (4,794433; 60,675013) til Nordre Byngja på Radøy (4,909962; 60,69112)*
- *Over Hellosen fra Knappen på Radøy (4,928673; 60,6866) til Storhaugen på Toska (4,922869; 60,665146)*
- *Over Mangersvågen fra Austra Tåna på Toska (4,994772; 60,632524) til Fugleskjæret på Radøy (5,031779; 60,633146)*
- *Fra Lundeneset på Holsnøy (5,039477; 60,561442) til Ospeneset (5,082622; 60,537340), over Herdlefjorden til punkt ved Kjerrgardsosen på Askøy (5,095701; 60,494211) og videre til Store Breivika (5,080705; 60,463587) og Hauglandsøyna (5,077162; 60,431422)*
- *Over Hjeltefjorden til Vindneset på Sotra (5,009262; 60,426563), videre til Ospetangen (4,974688; 60,450084)*
- *Fra Vikavågen (4,956882; 60,468132) til Kvernhusvika (4,963050; 60,474476), videre til Svartevika på Toftnøya (4,946121; 60,498641)*
- *Videre over fjorden til Skjoldingneset på Rongøyna (4,933051; 60,502575)*
- *Over Ulvsundet fra Rong på Rongøyna (4,902813; 60,517696) til Blomøyna (4,902045; 60,518405)*
- *Over Osundet fra Blomøyna (4,864681; 60,555167) til Ona (4,863878; 60,555652)*
- *Over Sundet fra Ona (4,827208; 60,564128) til Skogsøyna (4,827011; 60,564121)*
- *Over Langholmsundet fra Skogsøyna (4,819389; 60,5668) til Langholmen (4,818838; 60,567001)*
- *Over Grunnesundet fra Langholmen (4,819429; 60,568466) til Herdleværet (4,819162; 60,568571)*

Koordinatene er angitt i desimal grader.

I vedlagte kart er vernesonen merket med rødt, mens overvåkningssonen er merket med gult.

Forskriften omfatter også slakterier, tilvirkingsanlegg og notvaskerier utenfor restriksjonssonen som håndterer akvakulturdyr, produkter av akvakulturdyr og utstyr fra anlegg i vernesonen.

II

Vedlegg 1 (kart) til forskriften erstattes av vedlegg 1 til denne forskriften.

Denne forskrift trer i kraft straks.

Vedlegg 1 kart:

Kart over ILA-restriksjonssone i Øygarden, Askøy og Alver kommuner, Vestland.

